

Contemporary Conundrums

1 שולחן ערוך יורה דעה סימן רנב:א

פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן. ואין מצוה גדולה כפדיון שבויים. הילכך לכל דבר מצוה שגבו מעות בשבילו, יכולים לשנותן לפדיון שבויים. ואפילו אם גבו לצורך בנין ב"ה, ואפילו אם קנו העצים והאבנים והקצום לצורך הבנין, שאסור למכרם בשביל מצוה אחרת, מותר למכרם לצורך פדיון שבויים. אבל אם בנאוהו כבר, לא ימכרו אותו.

2 גיטין דף מה.

מתני'. אין פודין את השבויין יתר על כדי דמיהן, מפני תיקון העולם.... גמ'. איבעיא להו: האי מפני תיקון העולם - משום דוחקא דצבורא הוא, או דילמא משום דלא לגרבו ולייתו טפי? ת"ש: דלוי בר דרגא פרקא לברתיה בתליסר אלפי דינרי זהב. אמר אביי: ומאן לימא לן דברצון חכמים עבד? דילמא שלא ברצון חכמים עבד.

3 רש"י שם

מפני דוחקא דציבורא הוא - אין לנו לדחוק הצבור ולהביאו לידי עניות בשביל אלו. או דילמא - דלא ימסרו עובדי כוכבים נפשיהו וליגרבו ולייתו טפי מפני שמוכרין אותן ביוקר ונפקא מינה אם יש לו אב עשיר או קרוב שרוצה לפדותו בדמים הרבה ולא יפילהו על הצבור. בתליסר אלפי דינרי - אלמא משום דוחקא דציבורא הוא.

4 תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נח.

ת"ר: מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לדרך גדול שברומי, אמרו לו: תינוק אחד יש בבית האסורים, יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו: סדורות לו תלתלים. הלך ועמד על פתח בית האסורים, אמר: +ישעיהו מב+ מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזים? ענה אותו תינוק ואמר: הלא ה' זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בתורתו. אמר: מובטחני בו שמורה הוראה בישראל, העבודה! שאיני זו מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עליו. אמרו: לא זו משם עד שפדאו בממון הרבה, ולא היו ימים מועטין עד שהורה הוראה בישראל. ומנן? רבי ישמעאל בן אלישע.

5 תוספות שם

כל ממון שפוסקין עליו - כי איכא סכנת נפשות פודין שבויין יותר על כדי דמיהן כדאמרין בפרק השולח (לעיל דף מד.) גבי מוכר עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים כ"ש הכא דאיכא קטלא אי נמי משום דמופלג בחכמה היה.

6 כתובות דף נב: - נג.

תנו רבנן: נשבית, והיו מבקשין ממנו עד עשרה בדמיה - פעם ראשונה פודה, מכאן ואילך, רצה - פודה, רצה - אינו פודה; רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין פודין את השבויין יותר על כדי דמיהם, מפני תקון העולם. הא בכדי דמיהן פודין

7 תוספות גיטין דף מה.

דלא ליגרבו ולייתו - והא דתניא בפ' נערה (כתובות נב.) נשבית והיו מבקשין ממנה עד עשרה בדמיה פעם ראשון פודה שאני אשתו דהויא כגופו יותר מבתו דהכא ועל עצמו לא תיקנו שלא יתן כל אשר לו בעד נפשו ור' יהושע בן חנניא דפרקיה לההוא תינוק בממון הרבה בהניזקין (לקמן דף נח.) לפי שהיה מופלג בחכמה אי נמי בשעת חורבן הבית לא שייך דלא ליגרבו.

8 שולחן ערוך יורה דעה סימן רנב:ד

ד אין פודין השבויים יותר מכדי דמיהם, מפני תיקון העולם, שלא יהיו האויבים מוסרים עצמם עליהם לשבותם. אבל אדם יכול לפדות את עצמו בכל מה שירצה. וכן לת"ח, או אפילו אינו ת"ח אלא שהוא תלמיד חריף ואפשר שיהיה אדם גדול, פודים אותו בדמים מרובים.

9 שו"ת מהר"ם מלובלין ט"ו

אע"פ שאין בזמנינו מקח עבדים, ולפיכך אין לבני אדם מחיר, בכ"ז שמין לפי ערך שהיה שווה במקום שיש עבדים

10 שו"ת רדב"ז חלק א סימן מ

Contemporary Conundrums

שאלת ממני אודיעך דעתי על הא דתנן אין פודין את השבויים יותר על כדי דמיהן אי הוי דמיהן כעבד הנמכר בשוק או הוי דמיהן כמו שנמכרים השבויים עכו"ם:

תשובה כבר נהגו כל ישראל לפדות את השבויים יותר מכדי דמיהן הנמכרי' בשוק שהרי זקן או קטן אין שוה בשוק יותר מעשר' דינרין ופודין אותו בק' או יותר וטעמא דמנהגא הוא משום דקי"ל דטעמא הוא דילמא ליגרו וליתו וימסרו עצמן לשבות מהם הרי אנו רואי' בזמן הזה שהשבאים אין יוצאים לכתחלה בשביל ישראל אלא לכל מי שימצאו הילכך אפי' שפודין אותם יותר ממה ששוה בשוק כיון שאין פודין אותם יותר ממה שנפדין שאר עכו"ם מותר והנח להם לישראל שהם גומלי חסד בני גומלי חסד והכי איכא למידק ממתני' דלא קתני אין פודין את השבויים יותר מכדי שוויין אלא יותר מכדי דמיהן משמע דמיהן של שבויים הרגיל בכל השבויים. אבל לפדות אותם יותר מכדי שאר השבויי' של שאר לשונות עכו"ם אין ראוי דהא איכא למיחש דילמא כיון שפודין אותם יותר משאר השבויים יצאו לכתחלה לבקש יהודים וימסרו עצמם עליהם ואיכא נמי דוחקא דצבורא וכ"ש שכבר נתפרסם שישראל פודין את השבויים אף על פי שאין להם משלהם כלום שודאי יעלו הרבה במחיריהם. וא"ת הרי אנו רואי' שפודין אותן יותר מכדי דמי שאר השבויים ומעשים בכל יום כן וכל המרבה להתעסק במצוה זו הרי זה משובח. וי"ל דסמכו להם על א' מג' או ד' טעמים חדא שיש עכו"ם שבוי שפודין אותו בערך זה שאנו פודין הישראל ואע"פ שזה משלו זה משל אחרים או שזה עכו"ם חזק ואמיץ לעבודה זה הישראל חלש וכחוש לזה מ"מ לא יהיה מגמתו של השבאי לבקש ישראל אלא לבקש בעלי פדיון גדול א"נ שמא יש בתוכם חכם שפודין אותו בכל ממון או אפי' שאין עתה ת"ח אם יש בהם מי שמוכן לזה פודין אותו בכל ממון או שמא יש בהם קטנים יעבירו על הדת נמצא שאין אנו פודין אלא הדת ובדרך כלל כופין אותם לחלל שבתות ומועדות ומיסרין אותם ביסורים קשים ממות: ואע"פ שיש לבעל הדין לומר על כל התנאים הללו אומר התנא אין פודין את השבויים יותר מכדי דמיהן מ"מ יש לדחות דדילמא לאו איירי התנא בשבויים דאית בהו כל הני דאמרן וכיון שהדבר ספק הנח להם לישראל ויחזיקו במדה כיון שהם שמחים וששים בה יש להם בזה שכר גדול. ותו שאין אנו כופין אותם אלא הם בעצמם מתנדבין אין כאן בית מיחוש ומצוה רבה איכא ויפה נהגו להחזיק במדת אברהם אע"ה דכתיב נדיבי עמים עם אלהי אברהם:

11 הרב אברהם יצחק הלוי כלאב / שחרור שבויים תמורת בני ערובה (תחומין ד')

ועוד נראה, דהאידינא שהמחבלים מצהירים שברצונם לחטוף ולהרוג בני ישראל, ואנן חזינן שבאמת הם משתדלים לעשות זאת ואינם חסים על אנשים נשים וטף, זוהי ממש סכנת נפשות לשחררם ואסור לעשות כן אפי' למ"ד משום דוחקא דציבורא, כי הסכנה היא מוחשית יותר וקיימת מיד עם שחרור המרצחים. ומה עוד שהם מצטרפים לחיילים הלוחמים בנו בכלי נשק ארוכי טווח מארצם והם מהווים סכנה גם אם אינם חודרים לארצנו. ועוד שחבריהם אינם חוששים לפועל נגדנו, בידעם שאין סכנה לנפשותם אם יפלו בשבי שבמהרה ימצאו את עצמם בני חורין כבתחילה. ועוד שאנו במצב מלחמה מתמיד עמהם, ואין נמנעים למעשות מלחמה מפני סכנת החיילים כאשר כתב הרמב"ן בפירושו לתורה (ע' בדבריו לסוף פרשת שופטים).

על כן נראה שאין לשחרר מחבלים ורוצחים תמורת שבויים, לא מיבעיא רבים כנגד אחד אלא אפי' אחד כנגד אחד מפני הסכנה העתידה. אכן אין הדברים אמורים על החלפת שבויים בתום מלחמה וזאת משתי סיבות: הראשונה, כי כך מנהג העולם להחליף שבוי אחד אפילו בשבויים רבים כנגדו. והשניה, דאין כאן חשש דליגרבו טפי כנאמר לעיל.

12 הרב נתן אורטנר / החזרת מחבלים תמורת חטוף יהודי (תחומין יג)

לענ"ד לא נראה כן, ד"כדי דמיהן" הכוונה רק בערך של כסף, אף לפי הרדב"ז. אלא שאלתם היא כיצד להעריך תשלום זה, כי לא שייך לומר ששבוי גוי ואף יותר מאחד, שוה ליהודי. הלא אלו הם דברי הראי"ה קוק במשפט-כהן סי' קמב: "וערכם הפנימי של האנשים הוא סמוי מעין אדם, ויש אחד שקול כס' רבוא; ואם הוא אינו ראוי, דילמא נפיק מיניה זרעא מעליא שיהו שקולים כרבים." לפי"ז, כאשר דורשים מחבל או יותר תמורת חטוף יהודי, זה אמנם ודאי לא יותר מ"כדי דמיהן".

13 מנחת חנוך תכה

נהי דכל המצות נדחים מפני הסכנה מ"מ מצוה שו דהתורה ציוותה ללחום עמהם וידוע דהתורה לא תסמוך דיניה על הנס.... והדרך העולם נהרגים משני הצדדים בעת מלחמה א"כ חזינן דהתורה גשרה ללחום עמהם אף דהוא סכנה. א"כ דחוויה סכנה במקום הזה....

14 Journal of Halachah in Contemporary Society, XVI, Rabbi Hershel Schachter; 'Land for Peace – A Halachic Perspective'

This conclusion served as the basis of a psak of Rav Yaakov Kaminetsky in response to a halachic enquiry that was made during the 1970 Arab hijacking of two airplanes from Lod to Jordan. At the time, the terrorists threatened to kill all passengers on board. When it became known that Rav Hutner, Rosh Yeshiva of Yeshiva Chaim Berlin, was one of those being held, there was talk among his students of offering his captors a large ransom in exchange for his release.... Rav

Prisoner Exchanges In Israel

Sources prepared by Rabbi Harvey Belovski

Contemporary Conundrums

Yaakov Kaminetsky dissented, however, arguing that the mitzvah of pidyon shevuyim only applies in peacetimes, but surely not during hostilities, when the delivery of ransom money to the enemy would strengthen their position! He continued to explain that although a cease-fire existed at the time, the 1948 War of Independence had never really ended, for the Arabs' avowed goal to destroy the state of Israel and drive the Jews into the sea had never been renounced. In his view, although Israel was not then engaged in active battle, in the eyes of the halachah, it was considered to be experiencing a mere lull in the ongoing original 1948 War of Independence.... Since Israel's enemies (with the exclusion of Egypt) have thus far refused to sign peace treaties with her, and since their avowed aim continues to be the destruction of the State, Israel must be considered to be in a state of war.